

1794 30 maj

ORGANIZACYA KOMMISSYI PORZĄDKOWYCH.

RADA NAYWYŻSZA NARODOWA.

Dopełniając woli Obywatelów w Akcie Powstania pod Artykułem 6. wyrażoney, następujące ogłasza urządzenie i przepisy dla wszystkich Kommissy Porządkowych w Polsce i Litwie. 1mo. Co do składu Kommissyi, 2do. Co do ogólnych Kommissyi obowiązków. 3tio. Co do podziału pracy między członki Kommissyi i ich szczególnych obowiązków. 4to. Co do sposobu postępowania w Kommissyi.

ARTYKUŁ I

Skład Kommissyi Porządkowych.

1mo Kommissya Porządkowa składać się będzie z Osob 21.

2do. Osoby te sami z pomiędzy siebie wybiorą Obywatele, znane z gorliwości, cnoty Obywatelskiej, i nieskalanego w niczym życia, tak w prywatnych iak w publicznych obowiązkach: a to w tym składzie, aby było ośm Osob z Właścicieli Ziemskich, ośm z Mieyskich, a pięć z Duchownych. Zważać także mają Obywatele, aby w tych miejscach, gdzie znajdują się Obywatele wyznania Unickiego lub Graco-Oryentalnych tak Swieccy, iak i Duchowni do składu Kommissyi wezwani byli, o czym raportować powinni Radzie Narodowej.

3tio. Gdyby przypadkiem Osoba iaka nieobywatelskiego ducha, lub mniej zdatna, albo opiekała w wykonywaniu swych obowiązków weszła w grono Kommissyi, Rada Narodowa za informowana o tym, mocna będzie oddać ją, a inną na iey miejsce wyznaczyć.

P-18-f-532

2°-1991

- 4ta. Gdyby który z Kommissarzów stał się fluznie podeyrzanyim Naczelnikowi Siły Zbroyney, lub Radzie Naywyżzey Narodowey, lub sameyże Kommissyi, o niewierność zamiarowi w Akcie powstania Obywatelów wyrażonemu; albo o złamanie przepisów tegoż Aktu, albo o niedopełnienie zaleceń od Naczelnika Siły Zbroyney, i od Rady Narodowey przychodzących; Rady obowiązkiem będzie oddalić go od składu Kommissyi: a gdyby był większy gatunek przestępstwa, odęstać go większością głosów, do Sądu Naywyższego Kryminalnego, na jego zaś miejsce inną Osobę nominować.
- 5ta. Rownie gdyby który z Kommissarzów do innych dla Oyczyzny obowiązków od Naczelnika, lub Rady Naywyżzey Narodowey był wezwany, Rada innego na jego miejsce nominować ma.

ARTYKUŁ II.

Ogólne obowiązki Kommissyi.

- 1mo. Ogólne obowiązki Kommissyi objęte są w Akcie powstania Obywatelów pod Artykułem VI w słowach. „ Kommissya „ będzie iedynym narzędziem wykonawczym Naczelnika „ Siły Zbroyney Narodowey i Rady Naywyżzey: dopełniać „ powinna wszelkich ich rozkazów i urzędzeń stosownych „ do opisów władzy, ktorąśmy im w powyższych punktach „ powierzyli. „
- 2do. Kommissyi zatem powinnością jest, wypełniać ściśle zalecenia Naczelnika Siły Zbroyney lub Rady Narodowey, nad które nie sama, ani uchwalić, ani tłumaczyć, ani wykonywać nie powinna, pod odpowiedzialnością. Co więc niżej powiedziano będzie o Wydziałach Porządku, Bezpieczeństwa, Sprawiedliwości, Skarbu, Zywności, Potrzeb Wojskowych, Instrukcyi Narodowey; we wszystkich tych obiektach tyle tylko Kommissya Porządkowa czynną będzie, ile iey to wyraźnie Naczelnik Siły Zbroyney, lub Rada Naywyższa zaleci.
- 3tio. Dla ułatwienia porządnego wykonania, i zapewnienia się o nim, podzieli Kommissya swoje Woiewodztwo lub Powiat na Dozory, tysiąc a naywięcey tysiąc dwieście mieszkańców.

gospodarzów obeymniące: nada im nazwiska od główney Wsi lub Miałeczka, postanowi w każdym Dozorcy, człowieka zdatnego i poczciwego, i co tydzień sobie o stanie Dozoru do każdego Dozorcy należącego, i o wykonaniu w nim zaleceń przez siebie ogłoszonych, Rapport dawać nakaże.

4to. Kommissye Porządkowe będą utrzymywały ciąglą i dostateczną Korrespondencyą z Radą Narodową, a w Wielkim Xięstwie Litewskim z Deputacyą centralną, którym co tydzień a gdy będzie trzeba i częścicy Rapport przesyłać powinny. Kommissya zaś miejscowa, gdzie się Naczelnik znajdować będzie, oprócz Rapportu zwyczajnego do Rady, takoweż Rapporta Naczelnikowi przesyłać ma: równie i każda inna, któreby to Naczelnik zalecił.

5to. Kommissye opatrzą całość i bezpieczeństwo Archiwów publicznych w swoim Woiewództwie lub Powiecie znajdujących się i mieć je będą pod Dozorem swoim.

ARTYKUŁ III.

Podział pracy między członki Kommissyi Porządkowych i ich szczególne obowiązki.

1mo. Kommissye Porządkowe podziela prace swoje na siedm Wydziałów, to jest: 1° Wydział Porządku. 2° Bezpieczeństwa. 3° Sprawiedliwości. 4° Skarbu. 5° Żywności. 6° Potrzeb Wojskowych. 7° Instrukcyi Narodowej.

2do. Do każdego z tych siedmiu Wydziałów przeznaczą po trzech Kommissarzów, którzy będą szczególnie wydziałem sobie powierzonym zawiadywali, i nawzajem siebie wyręczali. Przy każdym Wydziale jeden przynajmniej Kommissarz ciągle znajdować się powinien.

3tio. Do Wydziału Porządku należeć będą 1mo Drogi. 2do. Poczta Listowa i wozowa. 3tio Gońce. 4to Przewozy czyli transporta ziemią i wodą 5to Ogłaszanie i przesyłanie do kogo należy, wszelkich Urządzeń i rezolucyi Naczelnika Siły Zbroyney, Rady Najwyżzey Narodowej, Deputacyi centralney w Litwie, i Kommissyi Porządkowej miejscowej.

4to. Do Wydziału Bezpieczeństwa należeć będą: 1mo Rewizya Papierów podeyrzanych. 2do Rewizya Domów podeyrzanych. 3tio Paszporta. 4to. Sledzenie oraz examinowanie ludzi podeyrzanych i swawolnych. 5to. Aresztacye, albo za delacyą wyraźną z podpisem donoszącego, albo za dostarczeniem dowodów, albo za znalezieniem ich przez sam Wydział bezpieczeństwa. 6to. Dozor nad Więźniami i opatrywaniu ich potrzeb. 7mo Donoszenie o Aresztowanych Sądowi Kryminalnemu, ażeby ten wedle obowiązków swych postąpił.

5to. Do Wydziału Sprawiedliwości należeć będą. 1mo Opieka nad Więźniami. 2do Dozor nad regularnym zasiadaniem i pilnym sprawiedliwości odbywaniem przez Sądy Kryminalne. 3tio Dozor eksekucyi wyroków Sądowych. Dozor ten w Woiewództwie ta Kommissya mieć będzie, przy której znajduje się Sąd Kryminalny.

6to. Do Wydziału Skarbu należeć będą: 1mo Dozor dobrowolnych Ofiar Obywatelskich. 2do Dozor wszelkich Dochodów Publicznych podług Instruktarza od Rady Naywyższej przepisane mającego.

7mo. Do Wydziału Żywności należeć będzie: 1mo zachęcanie i staranie się aby Ziemia odłogiem nie zostawała. 2do Wiadomość dostateczna o gatunku i wielości żywności. 3tio Dozor nad Magazynami żywności i furazami, oraz Dozor konserwacyi onych. 4to. Przygotowanie wszelkich furazów i żywności do użycia, 5to. Dozor nad Młynami, Wiatrakami, Piekarniami i Browarami. 6to Zapomożenia publiczne dla Obywatelów w żywności potrzebujących. 7mo Handel wewnętrzny i zewnętrzny z produktów Kraiowych.

8to. Do Wydziału potrzeb Wojskowych należeć będzie: 1mo Uskutecznienie rekwizycyi ludzi do Wojska, żądanej przez Naczelnika Siły Zbrojney. 2do Dozor cwiczenia miejscowego Wojskowego: wyjąwszy fortece i miejsca obronne, gdzieby do tego od Naczelnika Kommandant był umocoweniy. W takim przypadku Kommandant komunikować będzie Kommissyi swoje układy, do których od Kommissyi wszelką pomoc mieć daną powinien, a Kommissya Radzie o tym co Kommandant czyni względem obrony miejscowej, wiernie donosić ma. 3tio Dozor Uzbroienia i ćwiczenia wszystkich Mie-

Izkańców Województwa lub Powiatu po Wsiach, Miasteczkach i Miastach podług przepisów tegoż Naczelnika. 4to Dozor Fabryk i rękodziel potrzebnych do zapewnienia Żołnierzowi wszelkiego odzienia, oraz Broni i wszelkich Ammunicyi woiennych. 5to. Zakupienie Broni, odzienia, Ammunicyi i. t. d. 6to Składy Wojenne i Zbroiownie. 7mo. Dostarczenie Koni dla Woyska. 8vo. Dostarczenie dla Woyska Narodowego wszelkich jego potrzeb, podług rekwizycyi Naczelnika Siły Zbrojney, lub jego Podkomendnych do tego umocowanych. 9no Opatrzanie we wszystko mieysc obronnych podług rekwizycyi tegoż Naczelnika, lub jego Podkomendnych do tego umocowanych.

9no Do Wydziału Instrukcyi należeć będzie: 1mo Dozor oświecenia powszechnego, to jest Dozor nad wszystkimi Szkołami, tudzież nad wszystkimi ustanowieniami do Edukacyi ściągającymi się. 2do Rozszerzenie ducha Narodowego przez Gazety i inne pisma, przez Nauki ludowi dawać się mające tak w Kościołach, jak na wszelkich publicznych schadzkiach, przez zabawy i ćwiczenia, które w tym celu Rada ustanowi. 3tio Dozor nad funduszem Edukacyjnym.

10mo. Kommissarze do iednego z tych siedmiu Wydziałów wyznaczeni, będą mieli Dozor szczególny nad Osobami do swych Wydziałów użytymi, i sami za ich przestępstwa i złe sprawowanie się będą w odpowiedzi, gdyby im dowiedziono było że wiedzący o tym nie donieśli Kommissyi winnych.

11mo. Kommissarze donosić będą Kommissyi o stanie rzeczy do Wydziału swego należących, uwiadomiac ią, co jest uskutecznione, co nie, i podawać będą sposoby do ułatwienia wykucyi zaleceń Naczelnika Siły Zbrojney, lub Rady Narodowej.

12do. Kommissarze w Wydziałach sobie powierzonych układać będą Rapporta do Rady Narodowej, które Kommissya teyże Radzie, z dołączeniem swego, prześle podług Artykułu II. w punkcie 4. Organizacyi Kommissyi.

13tio. Ostrzega się, iż we wszystkich Wydziałach wyżej wzmiankowanych Kommissye Porządkowe tyle czynne będą, ile ich

do tego zalecenia Naczelnika Siły Zbrojney, lub Rady Narodowej upoważnią.

ARTYKUŁ IV.

Sposob postępowania w Kommissyach Porządkowych.

- 1mo. Komplet Kommissyi składać się będzie z siedmiu członków najmniej.
- 2do. Prezydować w niej będą Kommissarze kolejno porządkiem starzeństwa wieku. Prezydencya każdego trwać będzie przez tydzień ieden.
- 3tio. Gdy Kommissya *in pleno* zasiada, wstęp na iey posiedzenia nikomu bez potrzeby nie powinien być pozwalany.
- 4to. Zalecenia przychodzące od Naczelnika, lub od Rady Narodowej, a w Litwie i od Deputacyi centralney, w całym składzie Kommissyi czytane będą, i natychmiast do każdego Wydziału dla exekucyi, podług gatunku rzeczy, oddane zostaną.
- 5to. Żądania imieniem Kommissyi do Naczelnika Siły Zbrojney, lub do Rady iść mające, większością zdań Kommissarzów stanowione będą. Rowność zdań prezydujący rozwiąże.
- 6to. Lubo Kommissye, podług Aktu powstania Narodowego, są czystym narzędziem wykonawczym; gdyby iednak w nagłym i nieprzewidzianym przypadku, przyszło im jaką przedsiębrać rezolucyą, stanowić ją mają *provisoris* większością głosów, podług punktu poprzedzającego, i natychmiast o tym Radzie raportować.
- 7mo. Kommissye mieć będą tyle osobnych Protokółów na zapisywanie dyspozycyi Naczelnika i Rady, ile jest Wydziałów ich pracy, w ktore i Rapporta od Kommissarzów, szczególni wydziałami zatrudniających się wpisywać mają; Nadto mieć będą ieden Protokół ogólny, w którym krótko treść wszystkich dyspozycyi i rezolucyi zapisywana będzie, z wyrażeniem Kommissarzów przytomnych na każdej Sessyi i zdań

ich w kaźdey materyi przechodzącej w Kommissyi; oraz z wyrażeniem nieprzytomnych, lub z Sessyi przed czasem wychodzących i dla iakiey przyczyny.

3vo. Ponieważ Kommissye Porządkowe nie mogą się obeysć bez wydatku, a Ofiary dobrowolne, podług swego przeznaczenia, powinny iść na potrzeby Kraiu; przeto używać mają Prawa Seymu Konitytucyinego, obmyślającego fundusz na wydatki Kommissyi Porządkowych, Cywilno-Woytkowemi zwanych.

yno. Osoby do Kommissyi wezwane wykonają przysięgę przed Kommissarzem naystarszym wiekiem, a ten po odebraniu od nich Przysięgi, sam ją wykona przed iednym z Kommissarzów, który będzie po nim naystarszy wiekiem. Przysięga ta ma bydź w obliczu ludu wykonana na następującą Rotę
 „ Ja NN. przysięgam w obliczu BOGA, iż zalecenia Naczelnika Siły Zbroyney i Rady Naywyższej Narodowey (w Li, twie i Deputacyi Centralney) wiernie wykonywać będę; władzy mi powierzoney na niczyi prywatny ucisk nie użyję; lecz iedynie iey dla obrony całości Kraiu, odzyskania samowładności Narodu i ugruntowania iego Wolności używać będę; tak mi BOZE dopomoż i niewinna Męka Syna Jego.

zomo. Inne wszystkie szczególne urządzenia Kommissya sama prześle tak dla siebie, iak dla Wydziałów i Kancellaryi swoiey.

Amo. Zachowując sobie Rada Naywyższa rozszerzenie i wyszczególnienie tey Organizacyi, iako też przydanie Osob do Kommissyi Porządkowych, gdy tego potrzeba Woiewodztwa lub Powiatu, albo t z ogólny interes Narodu wyciągać będzie.

Działo się w Warszawie na Sessyi Rady, dnia 30. Miesiąca Maja 1794. Roku.

IGNACY W. ZAKRZEWSKI P. M. W.

Handwritten signature or scribble in the bottom left corner.

KSIĘGOZBIÓR
MARCINA ZAMOYSKIEGO

4219 KZ

P-18-f-532

20-1991

72. 39